

CHÍNH SÁCH CỦA TRUNG QUỐC ĐỐI VỚI LÀO TRÊN LĨNH VỰC KINH TẾ TỪ NĂM 2012 ĐẾN NAY

TRINH VĂN PHÚC*

*Học viện Khoa học Quân sự, ✉ abcxyz6628@gmail.com

Ngày nhận bài: 04/4/2024; ngày sửa chữa: 22/4/2024; ngày duyệt đăng: 15/6/2024

TÓM TẮT

Chính sách của Trung Quốc đối với Lào nằm trong tổng thể chính sách ngoại giao láng giềng của Trung Quốc. Năm 2012, nhà lãnh đạo Tập Cận Bình lên nắm quyền lãnh đạo đất nước Trung Quốc, chính sách của Trung Quốc đối với Lào được tăng cường, triển khai quyết liệt và toàn diện hơn, trong đó kinh tế là lĩnh vực đóng vai trò quan trọng hàng đầu. Thông qua thúc đẩy hợp tác kinh tế, Trung Quốc từng bước mở rộng tầm ảnh hưởng của mình đối với Lào. Bài viết phân tích, làm rõ nội dung chính sách của Trung Quốc đối với Lào trên lĩnh vực kinh tế từ năm 2012 đến nay, dự báo chính sách trong thời gian tới; qua đó đưa ra khuyến nghị một số chính sách đối với Việt Nam trong quan hệ với hai đối tác quan trọng hàng đầu của Việt Nam.

Từ khoá: ảnh hưởng, chính sách, kinh tế, Lào, Trung Quốc

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Từ năm 2012, dưới sự lãnh đạo của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tập Cận Bình, Trung Quốc đã chủ động hơn thông qua việc đưa ra các sáng kiến, chính sách trên cả bình diện khu vực và toàn cầu, nhằm mục tiêu “phục hưng vĩ đại dân tộc Trung Hoa”. Chính sách của Trung Quốc đối với các nước láng giềng, trong đó có Lào là một phần quan trọng trong việc hình thành “Cộng đồng chung vận mệnh”. Tăng cường quan hệ hợp tác với Lào là điều kiện thuận lợi để Trung Quốc tạo vùng đệm an ninh, mở rộng hướng phát triển xuống phía Nam, phục vụ cho mục tiêu chiến lược quốc gia. Trong các nội dung thúc đẩy hợp tác, kinh tế được Trung Quốc xác định là lĩnh vực tiên phong để hiện thực hoá mục tiêu chính sách. Đối với Việt Nam,

Trung Quốc và Lào là hai quốc gia láng giềng có mối quan hệ chặt chẽ, gắn kết nhiều lợi ích trong bảo đảm an ninh và phát triển đất nước, chính vì vậy việc nghiên cứu chính sách của Trung Quốc đối với Lào trên lĩnh vực kinh tế sẽ góp phần làm rõ bản chất chính sách, quan hệ giữa hai đối tác quan trọng nhất của Việt Nam; qua đó đưa ra một số khuyến nghị chính sách cho Việt Nam để bảo đảm cao nhất lợi ích quốc gia-dân tộc.

2. CHÍNH SÁCH CỦA TRUNG QUỐC ĐỐI VỚI LÀO TRÊN LĨNH VỰC KINH TẾ

2.1. Vị trí, tầm quan trọng của Lào trong chiến lược của Trung Quốc

Lào là quốc gia có vị trí địa chiến lược trong khu vực Đông Nam Á, giáp 05 quốc gia là Trung

Quốc, Mianma, Thái Lan, Campuchia và Việt Nam. Trong lịch sử và cả hiện tại, Lào luôn là địa bàn cạnh tranh ảnh hưởng của các nước lớn trên bàn cờ địa chính trị tại khu vực như Mỹ, Trung Quốc, Nhật Bản, Nga, Ấn Độ... Đối với Trung Quốc, Lào là quốc gia láng giềng ở phía Nam, đóng một vai trò quan trọng trong chiến lược bảo đảm an ninh và phát triển hướng xuống phía Nam của quốc gia này. Là quốc gia tương đồng về chế độ chính trị xã hội chủ nghĩa với Trung Quốc, Lào có những yếu tố đóng góp nhất định cho mục tiêu chính trị của Trung Quốc, nhất là chia sẻ và quảng bá về mô hình “Xã hội chủ nghĩa đặc sắc Trung Quốc”; đóng vai trò quan trọng trong việc bảo đảm môi trường an ninh xung quanh hòa bình, ổn định khi Trung Quốc coi “môi trường xung quanh là nơi an thân lập mệnh, là cơ sở của phát triển phồn vinh cho Trung Quốc” (Nguyễn Thị Phương Hoa, 2020).

Trên lĩnh vực kinh tế, Lào có vai trò quan trọng đối với chiến lược phát triển kinh tế của Trung Quốc. Với nguồn tài nguyên thiên nhiên dồi dào, phong phú, Lào là một trong những thị trường cung cấp nguyên vật liệu thô rất lớn phục vụ cho nhu cầu phát triển của Trung Quốc. Lào cũng là thị trường tiêu thụ hàng hoá truyền thống Trung Quốc, ngoài ra Lào đóng vai trò quan trọng như một “trạm trung chuyển” hàng hoá thuận lợi của Trung Quốc đến các quốc gia khác trong khu vực. Bên cạnh đó, do nhu cầu rất lớn trong thu hút vốn đầu tư, phát triển kinh tế, Lào sẽ là mảnh đất màu mỡ cho các doanh nghiệp Trung Quốc mở rộng đầu tư và mảnh đất hứa cho lao động Trung Quốc đến định cư, làm ăn kinh tế. Với vị trí thuận lợi, Lào đóng vai trò quan trọng trong chiến lược kết nối Trung Quốc với khu vực Đông Nam Á, nằm trong trục của Hành lang kinh tế Đông - Tây (EWEC) của các nước Tiểu vùng sông Mê Công, quốc gia thành viên của hợp tác Khu vực Tiểu vùng sông Mê Công mở rộng (GMS) và đặc biệt là một trong những mắt xích quan trọng đầu tiên triển khai Sáng kiến “Vành đai và Con đường” của Trung Quốc.

2.2. Mục tiêu, chủ trương chính sách của Trung Quốc đối với Lào trên lĩnh vực kinh tế

Mục tiêu chung của Trung Quốc đối với Lào từ năm 2012 đến nay là duy trì và tăng cường quan hệ, từng bước lôi kéo Lào vào ảnh hưởng của Trung Quốc, ngăn chặn ảnh hưởng của Mỹ và phương Tây, xây dựng hành lang đảm bảo an ninh, phát triển kinh tế cho Trung Quốc thực hiện mục tiêu chiến lược quốc gia, gắn kết chặt chẽ Lào với Trung Quốc trên tất cả các lĩnh vực.

Trên lĩnh vực kinh tế, mục tiêu của Trung Quốc là tận dụng khai thác tối đa nguồn tài nguyên, khoáng sản, thị trường của Lào phục vụ cho phát triển kinh tế của Trung Quốc; hợp tác toàn diện, chiếm lĩnh thị trường Lào, thông qua Lào mở rộng tầm ảnh hưởng ra khu vực và thế giới; gắn chặt sự phát triển của Lào với “Chiến lược Hướng Nam”, tạo thành điểm kết nối để xác lập ảnh hưởng tại Đông Nam Á; đồng thời thông qua việc tạo dựng vị trí, ảnh hưởng quan trọng trong nền kinh tế Lào để xác lập tầm ảnh hưởng mọi mặt đối với Lào.

Để đạt được mục tiêu trên, Trung Quốc chủ trương tăng cường quan hệ toàn diện với Lào theo phương châm 16 chữ “Hợp tác toàn diện, ổn định lâu dài, láng giềng hữu nghị, tin cậy lẫn nhau”, ủng hộ Lào xây dựng và giữ vững chế độ; xây dựng “Cộng đồng chung vận mệnh Trung - Lào”, lấy quan hệ về kinh tế làm trụ cột, là lĩnh vực tiên phong, mũi nhọn để làm điểm tựa thúc đẩy quan hệ hai nước. Trong đó, Trung Quốc tập trung đẩy mạnh hoạt động thương mại, đầu tư, viện trợ, cho vay bằng nhiều hình thức khác nhau; đồng thời kêu gọi, lôi kéo Lào tham gia vào các sáng kiến kinh tế của Trung Quốc.

2.3. Biện pháp triển khai thực hiện

Về thương mại

Trung Quốc đẩy mạnh hoạt động thương mại song phương nhằm cạnh tranh ảnh hưởng, chiếm lĩnh thị trường Lào. Trung Quốc ban hành nhiều chính sách khuyến khích, thúc đẩy doanh nghiệp Trung Quốc xuất khẩu sang Lào nhằm chiếm lĩnh thị trường Lào với các mặt hàng quan trọng như

động cơ, thiết bị điện, máy móc, xe cộ và linh kiện...; nhập khẩu các mặt hàng mà Lào có thể mạnh như khoáng sản, lâm sản, ưu tiên cho các mặt hàng mới của Lào, như lúa gạo. Chỉ tính riêng trong 2 năm 2016 và 2017, Trung Quốc đã nhập gần 30.000 tấn gạo của Lào; năm 2018, Trung Quốc cũng đã tăng số lượng gạo nhập khẩu từ Lào lên tới gần 25.000 tấn. Trung Quốc chủ động cắt giảm thuế cho hàng hóa từ Lào xuất khẩu sang Trung Quốc, trong đó có hàng trăm mặt hàng được giảm mức thuế xuống 0%. Để thúc đẩy hơn nữa thương mại song phương, trong khuôn khổ chuyến thăm Lào từ ngày 13-14/10/2020, Bộ trưởng Ngoại giao Trung Quốc Vương Nghị và Bộ trưởng Ngoại giao Lào Xalomxay đã ký kết Chương trình đàm phán liên chính phủ về ưu đãi thuế đặc biệt 0% đối với 97% hàng hóa xuất nhập khẩu từ Lào. Kết quả là, tổng kim ngạch thương mại giữa hai nước không ngừng gia tăng. Nếu như năm 2011 chỉ đạt 1,28 tỷ USD thì đến năm 2020 đã đạt 3,54 tỉ USD, năm 2021 là 3,48 tỉ USD, năm 2022 là 3,28 tỉ USD. Từ năm 2020, Trung Quốc đã trở thành đối tác thương mại lớn thứ 2 của Lào, sau Thái Lan (Tạp chí Lào - Việt, 2020). Khu vực năng động và hưởng lợi lớn nhất là các tỉnh Bắc Lào, nơi Trung Quốc đã đầu tư hàng tỷ USD vào các lĩnh vực như du lịch, khoáng sản, nông nghiệp và đập thủy điện. Điều này nằm trong chiến lược dài hơi của Trung Quốc, xây dựng con đường xuyên Á, thúc đẩy chiến lược “đại khai phá miền Tây”, chiến lược “hướng ra ngoài” của các địa phương giáp biên trong tổng thể chính sách ngoại giao láng giềng của Trung Quốc hiện nay (Nguyễn Thị Hải Yến, 2019).

Trong quan hệ biên mậu giữa hai nước. Trung Quốc chủ động tận dụng, khai thác hiệu quả 02 cửa khẩu quốc tế (Bohan - Boten và Lantouy - Meuangkham) để triển khai các dự án thương mại, đầu tư tại Lào, nhất là tạo điều kiện thuận lợi cho số lượng lớn người Trung Quốc nhập cảnh vào Lào. Về tài chính ngân hàng, các tổ chức tài chính tinh Vân Nam/Trung Quốc đã chủ động sử dụng đồng Nhân dân tệ (NDT) trong thương mại biên giới với Lào. Tính đến tháng 9/2018, thanh toán bằng đồng NDT giữa tỉnh Vân Nam với Lào đã đạt 1,43 tỷ, chiếm 34,8% thanh toán ngoại tệ của tỉnh Vân

Nam với Lào. Ngày 06/01/2020, Ngân hàng Trung ương Trung Quốc và Ngân hàng Trung ương Lào đã ký kết Thỏa thuận trao đổi trực tiếp giữa đồng Kíp/Lào và đồng NDT/Trung Quốc để các quan hệ kinh tế, đầu tư, thương mại giữa Lào với Trung Quốc không phải chuyển đổi sang các loại tiền tệ khác (Phạm Kiên, 2020). Mục tiêu của Trung Quốc là thông qua triển khai Sáng kiến “Vành đai và Con đường” để đẩy nhanh quá trình sử dụng đồng NDT trong thanh toán đối với các dự án, nhất là dự án đường sắt Trung - Lào và xa hơn nữa là tham vọng đưa đồng NDT vào thị trường thanh toán xuyên biên giới, quốc tế hóa đồng NDT. Với vị thế là nền kinh tế lớn thứ 2 trên thế giới, việc tạo điều kiện thúc đẩy quan hệ kinh tế, thương mại với Lào khiến cho kinh tế Lào ngày càng phụ thuộc vào Trung Quốc và các doanh nghiệp Trung Quốc sẽ dần chiếm lĩnh thị trường tại Lào. Bên cạnh đó, trong năm 2023 Trung Quốc đã chủ động cử Đoàn chuyên gia kinh tế-tài chính cao cấp sang tư vấn giải pháp giúp Lào ổn định kinh tế vĩ mô, giải quyết khó khăn về kinh tế tài chính, thúc đẩy hợp tác thương mại, thành lập Trung tâm Nghiên cứu phát triển Lào - Trung.

Về đầu tư

Nghiên cứu, nắm bắt nhu cầu đẩy mạnh kinh tế đối ngoại, thu hút vốn đầu tư nước ngoài phục vụ phát triển đất nước của Lào là rất lớn, cùng với chủ trương thúc đẩy triển khai Sáng kiến “Vành đai và Con đường”, Trung Quốc chủ động tăng mạnh nguồn đầu tư vào Lào, mở rộng cả về quy mô dự án lĩnh vực đầu tư; chủ động tìm kiếm cơ hội tham gia tái cơ cấu một số doanh nghiệp Nhà nước và các dự án lớn của Lào nhằm thâm nhập các lĩnh vực kinh tế quan trọng của Lào như Hàng không quốc gia Lào, cơ sở hạ tầng, tài chính-ngân hàng... từng bước chi phối nền kinh tế của Lào.

Về hành lang pháp lý, Trung Quốc đã đẩy mạnh việc ký kết các văn bản, thỏa thuận giữa hai nước để tạo hành lang pháp lý thuận lợi cho đầu tư, hợp tác kinh tế với Lào. Cụ thể, Trung Quốc đã ký kết với Lào nhiều văn bản hợp tác, thỏa thuận về đầu tư, thương mại trị giá hàng tỷ USD. Điển hình như các hiệp định hợp tác kinh tế - kỹ thuật giữa

Chính phủ Trung Quốc với Lào; các hiệp định về việc Trung Quốc cung cấp các khoản vốn vay đặc biệt dành cho Lào; các thỏa thuận giữa các cơ quan thuộc chính phủ hai nước về lĩnh vực xây dựng cơ sở hạ tầng, ngân hàng, thủy điện, viễn thông, nông nghiệp; các văn bản pháp lý về việc hợp tác xây dựng tuyến đường sắt Trung Quốc - Lào... Trên cơ sở các hiệp định, thỏa thuận đã ký kết, Trung Quốc đẩy mạnh hoạt động đầu tư vào Lào nhằm mục tiêu sớm chi phối, kiểm soát kinh tế Lào.

Về quy mô vốn và số dự án, nếu như năm 2011 lần đầu tiên Trung Quốc trở thành nhà đầu tư lớn nhất tại Lào với 443 dự án và tổng số vốn đầu tư lên đến 4,052 tỉ USD, chiếm tới hơn 40% tổng số vốn đầu tư nước ngoài vào Lào thì đến năm 2020, Trung Quốc đã trở thành nước dẫn đầu về đầu tư nước ngoài vào Lào với gần 1000 dự án, trị giá hơn 12 tỉ USD; chỉ trong vòng 10 năm từ năm 2013 đến 2023, Trung Quốc có 42 dự án với tổng số vốn 25 tỉ USD (Hoàng Long, 2023). Các dự án với quy mô vốn lớn như: phát triển các Khu kinh tế đặc biệt, xây dựng thủy điện, khai thác mỏ khoáng sản, đồn điền cao su; kế hoạch xây dựng Đặc khu Kinh tế mới (SEZ) tại tỉnh Champasak, khu vực Nam Lào (trị giá 9 tỉ USD); dự án đường sắt Trung Quốc - Lào với tổng vốn đầu tư gần 6 tỷ USD; dự án năng lượng mặt trời nổi với quy mô lớn nhất thế giới với tổng công suất 1200MW trên mặt hồ thủy điện Nậm-ngừm 1/Xay-xôm-bun/Lào. Hiện Lào xếp thứ 17 trong danh sách các quốc gia nhận nhiều đầu tư nhất từ Trung Quốc.

Về lĩnh vực và địa bàn đầu tư, khác với giai đoạn lãnh đạo trước của Trung Quốc chỉ chủ yếu tập trung vào các lĩnh vực năng lượng, khai thác khoáng sản, nông nghiệp diễn ra ở khu vực Bắc Lào, Trung Quốc dưới thời Tập Cận Bình với sự quyết tâm thực hiện Sáng kiến “Vành đai và Con đường” đã tạo ra những bước phát triển mới, mở rộng trong các lĩnh vực cũng như địa bàn đầu tư. Trước hết, Trung Quốc đẩy mạnh xây dựng cơ sở hạ tầng, thông qua Lào tạo sự kết nối trong khu vực. Trong giai đoạn này, Trung Quốc tập trung vào các dự án đầu tư cơ sở hạ tầng tại Lào, nhằm biến Lào trở thành điểm nối giữa Trung Quốc với

Đông Nam Á lục địa và mở rộng ra các khu vực lớn hơn. Trung Quốc cũng tận dụng tiềm năng thủy điện trên sông Mê Công của Lào để đẩy mạnh các dự án thủy điện. Về địa bàn đầu tư, sau khi đã có chỗ đứng vững chắc tại các tỉnh Bắc Lào, Trung Quốc từng bước mở rộng, đẩy mạnh đầu tư xuống Trung và Nam Lào, điển hình là kế hoạch xây dựng Đặc khu kinh tế ở tỉnh Champasak. Đáng chú ý, nhiều dự án giáp biên giới Việt Nam - Lào và dọc hành lang kinh tế Đông Tây của 3 nước Việt Nam - Lào - Thái Lan đã được phía Trung Quốc xúc tiến mạnh mẽ (Tạp chí Lào - Việt, 2024). Hiện có trên 10 dự án đầu tư của Trung Quốc tại các tỉnh của Lào có biên giới giáp với Việt Nam, chủ yếu là về thủy điện, khai thác khoáng sản và trồng cây công nghiệp như Dự án khảo sát và xây dựng các đập thủy điện trên sông Nậm U (một nhánh lớn của sông Mê Công, nằm sát dọc biên giới với các tỉnh Tây Bắc của Việt Nam) và dự kiến có khoảng 7 đập thủy điện sẽ được xây dựng (Hat Min 180MW; Phongsaly 220MW; Hat Konven 120MW; Mường Khoa 90MW; Ngoi Nua 330MW; Huôi Kan 77MW; Mường Ngoi).

Đa số các dự án lớn được Trung Quốc đầu tư vào Lào đều dưới dạng cho Lào vay vốn thông qua việc “thế chấp tài nguyên”. Trong các điều khoản, Trung Quốc thường “trói buộc” Lào nhượng quyền sở hữu đất đai trong dài hạn đối với các dự án canh tác nông nghiệp và các dự án thương mại khác nhằm thúc đẩy quá trình di cư nhanh chóng của người lao động và giới chủ Trung Quốc đến Lào. Điển hình là khi Trung Quốc tăng cường đầu tư, thúc đẩy Lào phát triển nhiều đập thủy điện lớn nhỏ trên sông Mê Công khu vực chảy qua Lào, thì doanh nghiệp Trung Quốc đã tham gia đầu tư, trực tiếp thực hiện vào một nửa số thủy điện trên.

Về viện trợ, cho vay

Trung Quốc thực hiện chiến lược “đi trước đón đầu” để giúp đỡ Lào bằng các hành động cụ thể và thiết thực. Thông qua Đại sứ quán Trung Quốc tại Lào để kịp thời nắm bắt nhu cầu thực tế của Lào, tập trung vào nhu cầu phát triển kinh tế xã hội, nhất là các dự án chương trình mục tiêu lớn, các chương trình dự án đang thiếu vốn tại các

vùng chiến lược về an ninh quốc phòng, vùng sâu, vùng xa... Các khoản viện trợ từ Trung Quốc vào Lào không ngừng gia tăng về số lượng và đa dạng về hình thức. Năm 2013, Trung Quốc cam kết gói viện trợ kinh tế và kỹ thuật trị giá 100 triệu nhân dân tệ cho Lào để xây dựng Trung tâm hội nghị quốc tế và sửa chữa tuyến quốc lộ 13 của Lào; viện trợ cho Lào hai máy bay MA60 và 200.000 USD để đối phó với dịch sốt xuất huyết. Năm 2014, Trung Quốc viện trợ không hoàn lại cho Lào 49 triệu USD và cho vay 32,6 triệu USD với lãi suất thấp. Theo số liệu từ Bộ Kế hoạch và đầu tư Lào, trong năm tài khóa 2013-2014, viện trợ phát triển chính thức của Trung Quốc cho Lào đạt 187 triệu USD, biến Trung Quốc thành quốc gia viện trợ cho Lào lớn nhất (Viện nghiên cứu Quan hệ Quốc tế Thượng Hải, 2016).

Các hình thức cụ thể: Từ năm 2016 đến nay, Trung Quốc tiếp tục đẩy mạnh viện trợ cho Lào dưới các dạng: viện trợ không hoàn lại, vay không lãi suất, vay ưu đãi lãi suất thấp, vay tín dụng bên mua, vay kinh doanh và vay trường hợp đặc biệt. Chỉ tính riêng trong hai năm 2016, 2017, Trung Quốc đã cho Lào vay ưu đãi với nhiều khoản tiền trị giá hàng trăm triệu USD, trong đó có 480 triệu USD để góp vốn vào dự án đường sắt Lào - Trung Quốc; cho Lào vay 2,1 tỷ USD với lãi suất thấp để triển 07 dự án xây dựng đường dây tải điện từ 230 KV tới 500 KV ở các khu vực đã và đang triển khai các dự án năng lượng điện, trong đó có các dự án thủy điện trên sông Mê Công và các sông nhánh khác... Trong các chuyến thăm của Tổng Bí thư Bounnhang tới Trung Quốc năm 2017, Trung Quốc đã ký viện trợ cho Lào 2,4 tỷ NDT để xây dựng tuyến đường kết nối giữa tỉnh Champasak tới khu vực biên giới giáp với Campuchia, thực hiện các dự án xây dựng trường học và các dự án xây dựng cơ sở hạ tầng khác của Lào. Năm 2018, Trung Quốc viện trợ không hoàn lại cho Lào 1,3 tỷ NDT theo gói 4 tỷ NDT được phân bổ trong 3 năm (2018-2020) để thực hiện 8 dự án lớn. Gần đây, Trung Quốc tiếp tục viện trợ cho Lào nhiều gói kinh tế nhằm tu bổ các trung tâm văn hóa quốc gia, xây dựng Trung tâm thực nghiệm Thanh niên, Viện Khổng Tử tại Lào, phòng chống bệnh truyền

nhầm của Lào, phát triển hệ thống đèn chiếu sáng công cộng ở Thành phố Viêng Chăn, cải tạo và phát triển tuyến đường dành riêng cho xe vận tải ở khu vực cửa khẩu Boten-Bohan...

Khuyến khích, lôi kéo Lào tham gia Sáng kiến “Vành đai và Con đường”

Về chủ trương, trên cơ sở triển khai Sáng kiến “Vành đai và Con đường”, Ngân hàng Đầu tư cơ sở hạ tầng Châu Á (AIIB) và Cơ chế hợp tác Mê Công - Lan Thương, Trung Quốc đã tích cực quảng bá những lợi ích kinh tế đối với Lào, lôi kéo Lào tham gia tích cực vào Sáng kiến này để Trung Quốc vừa gia tăng ảnh hưởng kinh tế tại Lào, vừa biến Lào thành “cửa ngõ” của Trung Quốc. Trung Quốc chủ động lôi kéo Lào khởi động và triển khai các hoạt động kết nối chiến lược ở tầm chính phủ. Tháng 9/2016, Thủ tướng Trung Quốc Lý Khắc Cường trực tiếp gặp gỡ lãnh đạo cấp cao Lào và thống nhất đẩy mạnh kết nối Sáng kiến “Vành đai và Con đường”, kế hoạch phát triển 5 năm lần thứ 13 của Trung Quốc với chiến lược “chuyển từ thế cô lập về đường biển sang thế liên kết trên đất liền” và kế hoạch phát triển 5 năm lần thứ 8 của Lào. Hai bên quyết tâm thiết lập và triển khai một kế hoạch chung nhằm phát huy tối đa những lợi ích mà Sáng kiến “Vành đai và Con đường” đem lại; đồng thời nỗ lực hơn nữa nhằm tăng cường năng lực sản xuất, hiệu quả hợp tác đầu tư, khai thác triệt để tiềm năng của các dự án hợp tác về kinh tế và khoa học kỹ thuật. Phía Trung Quốc hỗ trợ Lào trong việc hoạch định chiến lược và duy trì phát triển kinh tế, xã hội bền vững; triển khai dự án đường sắt Trung - Lào và nhiều dự án phát triển cơ sở hạ tầng khác. Với chiến lược ngoại giao “lôi kéo”, Trung Quốc đã cho Lào vay vốn ưu đãi hàng trăm triệu USD để triển khai dự án xây dựng đường dây tải điện 500KV từ bản Hatsecong, đường dây tải điện 115 KV dẫn vào Thành phố Viêng Chăn, dự án nâng cấp Bệnh viện Mạ-hổ-sốt...

Biện pháp cụ thể, Trung Quốc đẩy nhanh tiến độ các dự án lớn đã ký kết nhằm đẩy mạnh kết nối Sáng kiến “Vành đai và Con đường”, thắt chặt quan hệ kinh tế Trung Quốc - Lào. Những năm qua, do nắm bắt được Lào muốn trở thành trung

tâm vận tải lớn của khu vực ASEAN và Trung Quốc, nhiều dự án giao thông thủy, bộ và đường sắt quan trọng đã được Trung Quốc đầu tư, đẩy mạnh tiến độ hoàn thành. Nổi bật là dự án đường sắt Lào - Trung Quốc khánh thành tháng 12/2021 được Trung Quốc khẳng định là dự án hình mẫu trong hợp tác giữa hai nước, giúp Lào nhanh chóng kết nối giao thông với các nước trong khu vực. Dự án thủy điện Pacbeng cho phép các phương tiện vận tải của Lào được mở rộng hoạt động ở địa bàn tỉnh Quảng Đông, Quảng Tây và Vân Nam; cam kết hoàn thành sớm dự án xây dựng 03 cảng tại sông Mê Công, xây dựng Trung tâm kết nối thông minh tại Bộ Công thương, hoàn thiện xây dựng mạng lưới phát thanh và truyền hình kỹ thuật số trên toàn quốc Lào, nâng cấp 03 kênh Đài truyền hình Lào, triển khai dự án trồng hàng trăm hecta cà phê tại tỉnh Phongsaly... Ngoài ra, Trung Quốc đang đẩy mạnh hoàn thiện hàng loạt các dự án như cầu Đonkhong bắc qua sông Mê Công ở Champasak, dự án đường R3 đoạn Boten/Luongnamtha. Đồng thời, Trung Quốc vừa hối thúc, vừa triển khai các bước đi để Lào đẩy nhanh công tác thực hiện dự án xây dựng tuyến đường bộ cao tốc Boten/Luongnamtha, song song với tuyến đường sắt. Việc Trung Quốc đẩy nhanh tiến độ các dự án lớn nêu trên, bên cạnh các mặt tích cực đối với Lào thì Trung Quốc đã thể hiện rõ mục tiêu đẩy nhanh tốc độ chi phối kinh tế Lào, biến Lào thành “cửa ngõ” quan trọng của Trung Quốc, phục vụ cho Sáng kiến “Vành đai và Con đường”, biến Lào trở thành “cửa ngõ” để Trung Quốc tiến sâu vào Đông Nam Á và các khu vực khác.

Có thể nhận thấy, với ưu thế lớn về tiềm lực, nhất là nguồn vốn và khoa học công nghệ, Trung Quốc đã triển khai đồng bộ và mạnh mẽ các biện pháp, có sự thống nhất cao từ cấp trung ương xuống dưới cơ sở. Qua đó, Trung Quốc đã thâm nhập ngày càng sâu vào nền kinh tế Lào, từng bước chi phối nền kinh tế Lào, tạo điều kiện thuận lợi triển khai mạnh mẽ chiến lược hướng xuống phía Nam, Sáng kiến “Vành đai và Con đường” của Trung Quốc. Nguy cơ về mức độ phụ thuộc vào Trung Quốc từ kinh tế sang chính trị của Lào ngày càng rõ nét.

3. DỰ BÁO CHÍNH SÁCH KINH TẾ CỦA TRUNG QUỐC ĐỐI VỚI LÀO THỜI GIAN TỚI VÀ KHUYẾN NGHỊ CHO VIỆT NAM

3.1. Dự báo chính sách kinh tế của Trung Quốc đối với Lào thời gian tới

Thời gian tới, Lào tiếp tục là một trong những hướng ưu tiên quan trọng trong chính sách, chiến lược khu vực của Trung Quốc. Chính vì vậy, mục tiêu trong chính sách của Trung Quốc đối với Lào nói chung, trên lĩnh vực kinh tế nói riêng sẽ không đổi, nhưng biện pháp trên các lĩnh vực cụ thể sẽ được thúc đẩy mạnh mẽ và có sự điều chỉnh để đem lại hiệu quả cao hơn. Lĩnh vực kinh tế tiếp tục là nội dung ưu tiên quan trọng hàng đầu, nhằm từng bước gia tăng ảnh hưởng tại Lào, từng bước khiến Lào phụ thuộc vào Trung Quốc về kinh tế, qua đó tạo lập ảnh hưởng trên các lĩnh vực khác. Với một nền kinh tế quy mô nhỏ và đang có nhu cầu phát triển nhanh như Lào, kinh tế vẫn trở thành công cụ đặc lực giúp sức cho Trung Quốc mở rộng thêm ảnh hưởng tại Lào. Các biện pháp chính sách trên lĩnh vực kinh tế đối với Lào tiếp tục được triển khai toàn diện và sâu sắc hơn, nhất là các nội dung liên quan đến Sáng kiến “Vành Đai và Con đường” của Trung Quốc trong những năm tiếp theo. Trung Quốc đẩy mạnh triển khai những cơ sở hạ tầng ở Lào, trong khi bản thân Lào cũng cần cho quá trình hiện đại hóa đất nước. Trong các cuộc trao đổi cấp cao của lãnh đạo Trung Quốc đối với Lào luôn khẳng định: “thúc đẩy hợp tác triển khai Sáng kiến “Vành đai và con đường” thiết thực giữa hai nước trên các lĩnh vực; khai thác, vận hành an toàn, hiệu quả tuyến đường sắt cao tốc Trung - Lào, góp phần sớm giúp Lào hiện thực hóa chiến lược “Biển Lào từ quốc gia không có biển trở thành quốc gia hội nhập, kết nối với khu vực và thế giới”. Địa bàn và lĩnh vực đầu tư sẽ được Trung Quốc mở rộng, theo đó các dự án lớn sẽ được đẩy mạnh đầu tư triển khai tại Trung và Nam Lào.

Trung Quốc và Lào là hai quốc gia láng giềng có mối quan hệ chặt chẽ với Việt Nam, chính vì vậy chính sách của Trung Quốc nhằm gia tăng ảnh hưởng tại Lào đã, đang và sẽ tác động sâu sắc đến Việt Nam. Trên lĩnh vực kinh tế, đối với lĩnh vực

xuất nhập khẩu, hàng hóa Việt Nam vào Lào sẽ phải chịu sự cạnh tranh ngày càng lớn từ Trung Quốc do hàng hóa từ Trung Quốc có hình thức, mẫu mã đa dạng, bắt mắt và giá cả cạnh tranh hơn do Trung Quốc có những chính sách thuế, tiền tệ hỗ trợ thúc đẩy xuất khẩu sang Lào và nhất là khi đã có tuyến đường sắt cao tốc Lào - Trung Quốc. Trong lĩnh vực đầu tư, việc đầu tư sang Lào của các doanh nghiệp Việt Nam, nhất là một số lĩnh vực có thể mạnh như thủy điện, khai khoáng, trồng rừng đã và đang gặp nhiều khó khăn do sự cạnh tranh từ Trung Quốc. Bởi ngoài sức mạnh về vốn và công nghệ, Trung Quốc còn sử dụng phương thức “ngoại giao hỗ trợ kinh tế” thông qua các biện pháp tác động, lôi kéo một bộ phận cán bộ lãnh đạo của Lào ở các cấp hậu thuẫn cho các doanh nghiệp Trung Quốc trúng thầu các dự án kinh tế lớn. Bên cạnh đó, việc phát triển kinh tế của Việt Nam ở các địa bàn quan trọng về quốc phòng, an ninh gặp nhiều khó khăn do Trung Quốc đã và đang đẩy mạnh đầu tư vào khu vực Nam Lào. Đáng chú ý, một số dự án đầu tư của các doanh nghiệp Việt Nam ở Lào nói chung và dọc biên giới Lào - Việt Nam nói riêng đang có nguy cơ rơi vào tay Trung Quốc. Bên cạnh đó, lãnh đạo Trung Quốc và Đại sứ quán Trung Quốc tại Lào còn tác động đến giới lãnh đạo cấp cao Lào tạo điều kiện để Trung Quốc mua lại các dự án lớn của các nước tại Lào, trong đó có các dự án của Việt Nam. Điển hình như lãnh đạo Tập đoàn kinh tế lớn của Trung Quốc đã từng đặt vấn đề mua lại dự án thủy điện Luông-pha-băng do Tổng công ty Điện lực Dầu khí Việt Nam đầu tư tại Lào.

3.2. Một số khuyến nghị cho Việt Nam

Trước xu hướng và những thách thức không nhỏ từ quá trình triển khai chính sách của Trung Quốc đối với Lào trên lĩnh vực kinh tế, Việt Nam cần quan tâm tới một số biện pháp chính sách như sau

Thứ nhất, tăng cường chia sẻ thông tin về chính sách của Trung Quốc đối với Lào. Thông qua các kênh khác nhau, nhất là các cấp Bộ ngành và địa phương trực tiếp của Việt Nam triển khai hợp tác với Lào cần tích cực và chủ động thông tin

về việc triển khai chính sách của Trung Quốc đối với Lào trên các lĩnh vực nói chung và lĩnh vực kinh tế nói riêng là nhằm gia tăng ảnh hưởng, chi phối tại Lào, giảm ảnh hưởng của Việt Nam, từng bước can thiệp và kiểm soát vai trò, ảnh hưởng của ASEAN trong các vấn đề khu vực, phục vụ mục tiêu chiến lược của Trung Quốc. Bên cạnh đó, Việt Nam có thể tận dụng vai trò và tiếng nói của cộng đồng ASEAN hay sáng kiến Tiểu vùng sông Mê Công để truyền tải thông tin tới Lào một cách khách quan, chân thành.

Thứ hai, đánh giá khách quan những khó khăn, thách thức và lợi thế trong quan hệ giữa Việt Nam và Lào. Chỉ khi nào đánh giá được đúng khó khăn, những điểm còn tồn tại trong quan hệ hợp tác kinh tế giữa hai nước, Việt Nam mới có thể đưa ra những chính sách thiết thực nhằm giảm thiểu những khó khăn và gia tăng những lợi thế trong quan hệ hai nước. Trên thực tế, Lào là đối tác cần có sự ưu tiên đặc biệt trong chính sách đối ngoại của Việt Nam. Chính vì vậy, Việt Nam cần tận dụng các chuyến thăm song phương, các cơ hội hợp tác và các diễn đàn đa phương để thể hiện mong muốn và thiện chí của Việt Nam trong việc thúc đẩy quan hệ với Lào. Chỉ có như vậy mới khiến Lào luôn nhận thức Việt Nam là người bạn chân thành của Lào; gia tăng quan hệ với Việt Nam cũng sẽ làm gia tăng lợi ích của chính phủ và người dân Lào.

Thứ ba, tập trung thúc đẩy kim ngạch thương mại hai nước, mở rộng và chuyển đổi nhiều hình thức thương mại song phương; khuyến khích doanh nghiệp hai nước tổ chức diễn đàn gặp gỡ nhằm trao đổi thông tin liên quan đến cơ hội hợp tác thương mại, đầu tư, sự cân đối giữa cung và cầu. Trong quá trình hợp tác, cần chủ động nắm bắt nhu cầu của Lào, đề xuất với phía Lào những lĩnh vực hợp tác cụ thể và có tính khả thi. Đồng thời, nhìn nhận từ những điều được và chưa được trong hợp tác Trung Quốc - Lào, Việt Nam có thể có những điều chỉnh phù hợp hơn trong các hợp tác với Lào sau này. Thúc đẩy các bộ, ngành liên quan, nhất là Bộ Kế hoạch và Đầu tư tổ chức thực hiện nghiêm, đầy đủ và hiệu quả các quyết định của Hiệp định Thương mại biên giới Lào - Việt

Nam, góp phần phát triển thương mại và thương mại biên giới giữa hai nước; tăng cường hợp tác trong lĩnh vực quản lý thị trường, bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng. Trước mắt, cần tập trung phối hợp với phía Bạn nỗ lực thúc đẩy ký kết, triển khai Chiến lược hợp tác Việt Nam - Lào giai đoạn 2021 - 2030, Hiệp định hợp tác Việt Nam - Lào giai đoạn 2021 - 2025. Đồng thời, kiểm tra, đánh giá tình hình thực hiện Hiệp định Thương mại biên giới Lào - Việt Nam năm 2015, Hiệp định Quá cảnh hàng hóa giữa hai Chính phủ năm 2009, Thỏa thuận Hà Nội năm 2007 và các cơ chế ưu tiên hàng hóa giữa hai nước; đàm phán, điều chỉnh Hiệp định Thương mại Lào - Việt Nam năm 2015 phù hợp với tình hình thực tế, nhằm tạo điều kiện thuận lợi trong việc xuất - nhập khẩu của doanh nghiệp hai nước; đàm phán, tiến tới ký Bản ghi nhớ về phát triển và kết nối cơ sở hạ tầng thương mại biên giới Lào - Việt Nam.

Thứ tư, thúc đẩy mạnh mẽ hợp tác đầu tư giữa hai nước, ngày càng thực chất và hiệu quả hơn. Trên cơ sở xác định Lào là đối tác ưu tiên đặc biệt trong quan hệ, Việt Nam cần thúc đẩy mạnh mẽ hợp tác đầu tư, ưu tiên đầu tư vào các dự án trọng điểm mang tính chiến lược và thiết thực, các dự án ở khu vực biên giới hai nước; tạo điều kiện thuận lợi thúc đẩy trao đổi thương mại hai nước, nhất là thương mại biên mậu. Hiện với 5,5 tỷ USD tổng vốn đăng ký đầu tư sang Lào cho thấy Việt Nam chưa khai thác hết tiềm năng của thị trường Lào (Hà Văn, 2024). Theo đó, cần tăng cường vai trò hoạt động của Ủy ban hợp tác liên Chính phủ Việt Nam - Lào, đồng thời chỉ đạo các cơ quan chức năng rà soát, điều chỉnh lại các điểm không còn phù hợp trong các hiệp định đã ký kết và bổ sung những hiệp định mới để tạo hành lang pháp lý cho thúc đẩy quan hệ kinh tế, thương mại, đầu tư giữa hai nước.

Thứ năm, đẩy mạnh việc nghiên cứu, bố trí nguồn vốn viện trợ cho Bạn theo điều kiện, khả năng của Việt Nam. Trước mắt nghiên cứu bố trí nguồn vốn viện trợ không hoàn lại cho Bạn đối với 14 dự án mà Việt Nam dành cho Lào trong năm 2021 đã được phía Lào đề cập tại Kỳ họp Ủy ban

Hợp tác liên Chính phủ Lào - Việt Nam lần thứ 43, như: Dự án xây dựng Học viện Chính trị - Hành chính Quốc gia khu vực phía Nam, tỉnh Chăm-pa-xắc; Dự án xây dựng Kho chiến lược hậu cứ huyện Khăm-cốt, tỉnh Bô-ly-khăm-xay; Dự án xây dựng Học viện Chính trị - An ninh và Dự án xây dựng Công viên Hữu nghị Lào - Việt Nam ở Thành phố Viêng Chăn... Đặc biệt, cần có các biện pháp tác động với phía Lào để Lào tiếp tục ưu tiên, tạo điều kiện cho Việt Nam đầu tư, hợp tác triển khai các chương trình, dự án, nhất là ở những khu vực trọng điểm và trên tuyến biên giới với hai nước; đồng thời hạn chế tối đa việc Trung Quốc đầu tư vào khu vực giáp với biên giới của Việt Nam.

4. KẾT LUẬN

Quá trình triển khai chính sách của Trung Quốc đối với Lào trên lĩnh vực kinh tế từ năm 2012 đến nay cũng là quá trình gia tăng ảnh hưởng của Trung Quốc đối với Lào, trong đó kinh tế là lĩnh vực tiên phong. Điều này, đang đặt ra những thách thức không nhỏ cho Việt Nam và cho mối quan hệ đặc biệt vĩ đại Việt Nam - Lào. Chính vì vậy, đòi hỏi Việt Nam cần chủ động và tích cực hơn nữa trong quan hệ với Lào, quan hệ với Trung Quốc, cũng như quan hệ với các nước trong khu vực nhằm giảm thiểu những tác động tiêu cực đến sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Việt Nam cần linh hoạt trong sử dụng sức mạnh của các tổ chức đa phương, các cơ chế khu vực, khéo léo trong quan hệ với Trung Quốc và thực chất hơn trong quan hệ với Lào thông qua các cơ chế đối thoại hợp tác, triển khai chính sách, kịp thời xử lý những vấn đề phát sinh sẽ là biện pháp hữu hiệu nhất góp phần tháo gỡ thách thức với Việt Nam hiện nay trước sự gia tăng ảnh hưởng của Trung Quốc tại Lào./.

Tài liệu tham khảo:

- Phạm Kiên. (2020). *Lào và Trung Quốc nhất trí thỏa thuận giao dịch tiền tệ*. Hà Nội: Thông tấn xã Việt Nam.
- Nguyễn Thị Phương Hoa. (2020). *Ngoại giao láng giềng của Trung Quốc từ Đại hội XVIII ĐCSQT đến nay*. *Tạp chí Lý luận Chính trị*.

- Hoàng Long. (2023). *Kế hoạch xây dựng cộng đồng chung vận mệnh của Trung Quốc tại Lào*. Hà Nội: Viện Nghiên cứu chiến lược.
- Tạp chí Lào - Việt. (2020). *Thương mại Lào - Trung tăng trưởng ổn định*. <https://www.tapchivietlao.org/tin-bai-noi-bat/thuong-mai-lao-trung-tang-truong-on-dinh-102240107114953553>.
- Tạp chí Lào - Việt. (2024). *Kim ngạch thương mại Lào - Trung Quốc tăng trưởng mạnh*. <https://www.tapchivietlao.org/tin-ngay/kim-ngach-thuong-mai-lao-trung-tang-truong-manh-64159.html>
- Hà Văn. (2024). *Hợp tác thương mại, đầu tư Việt Nam - Lào cần có sự đột phá*, *Báo Chính phủ điện tử*. <https://www.baohinhphu.vn/hop-tac-thuong-mai-dau-tu-viet-nam-lao-can-co-su-dot-pha-102240107114953553>.
- Phạm Kiên-Thu Phương. (2021). *Lào muốn mở đặc khu kinh tế giúp Việt Nam và Trung Quốc*. <https://www.vietnamplus.vn/lao-muon-mo-dac-khu-kinh-te-giap-viet-nam-va-trung-quoc-post736796>.
- Viện nghiên cứu Quan hệ Quốc tế Thượng Hải. (2016). *Đánh giá và triển vọng hợp tác phát triển Trung Quốc - Lào*.
- Nguyễn Thị Hải Yến. (2019). *Quan hệ Trung Quốc-Lào từ năm 2000 đến nay*. Hà Nội: Trường Đại học Khoa học xã hội & Nhân văn.

CHINA'S ECONOMIC POLICY TO LAOS SINCE 2012

TRINH VAN PHUC

Abstract: China's policy to Laos is part of China's periphery diplomacy. In 2012, Xi Jinping taking over the leadership of China, China's policy towards Laos was strengthened, implemented more drastically and comprehensively, in which the economy was the most important field. Though promoting economic cooperation, China gradually expands its influence over Laos. The article analyzes and clarifies the China's economic policy to Laos since 2012 up to now, forecasts China's policy next time; and making recommendations on a number of policies for Vietnam in relations with two most important partners.

Keywords: *influence, policy, economy, Laos, China*

Received: 04/4/2024; Revised: 22/4/2024; Accepted: 15/6/2024